

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่ช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม นอกจากนี้การศึกษายังเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ ถ่ายทอดความรู้ เสริมความงอกงามทั้งทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นถ้าประเทศไทยโคประชากรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ประเทศนั้นย่อมประสบความสำเร็จในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน เมื่อการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องวางรากฐานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาบุคคล โดยคำนึงถึงการจัดและส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาศักยภาพ และใช้ความสามารถของตนให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ จึงจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นระดับการศึกษาที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพกำลังคนระดับกลาง ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความถนัด และความสนใจเพื่อให้แต่ละคนได้เข้าใจ รู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม (พนัส หันนาคินทร์, 2521 : 116) และเพื่อเตรียมศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ตลอดจนเตรียมเพื่อออกไปประกอบอาชีพ ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (กรมสามัญศึกษา, 2524 : 101) แต่ในสภาพความเป็นจริง การศึกษาในระดับนี้ มิได้ผลตรงตามเป้าหมายที่ต้องการในลักษณะที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เป็นเหตุให้ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน สอบไม่ผ่าน ต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนมากกว่าที่กำหนด หรืออาจลาออกกลางคัน เป็นความสูญเสียเปล่าของการจัดการศึกษา และยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเป็นลักษณะที่มีอยู่ในกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกระดับ เป็นความสูญเสียเปล่าในแง่ที่ผู้เรียนไม่ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ให้เจริญงอกงาม และใช้ประโยชน์เท่าที่ควร ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถที่แท้จริง จากการศึกษาของ อัจฉรา สุขารมย์ และ อรพินทร์ ชูชม (2530 : 43-43) ซึ่งเปรียบเทียบนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ

ตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1,931 คน พบว่ามีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถเป็นจำนวน 691 คน คิดเป็นร้อยละ 35.78 และจากการศึกษาของ จินตนา ซึ่งจิตติวิสุทธิ (2529 : 32) ซึ่งวิเคราะห์หาตัวแปรสำคัญที่สามารถจำแนกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับความสามารถ จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 1,137 คน พบว่ามีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ และสูงกว่าระดับความสามารถเป็นจำนวน 172 คน และ 170 คน คิดเป็นร้อยละ 15.13 และ 14.95 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีนักเรียนส่วนหนึ่งที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่สอดคล้องกับระดับความสามารถของตนเอง จากงานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่ามีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถประมาณร้อยละ 15 โดยที่ในปีการศึกษา 2531 นี้ มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศจำนวน 481,662 คน คาดว่าจะมีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถประมาณ 72,244 คน นับว่ามีจำนวนมากซึ่งเป็นความสูญเสียเปล่าที่เป็นผลเสียแก่ตัวนักเรียนและระบบการศึกษา โดยส่วนรวมถ้ารู้ว่ามีความบกพร่องที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นผลทำให้เด็กนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ไม่สอดคล้องกับระดับความสามารถ ก็สามารถช่วยเหลือนักเรียนเหล่านั้นให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ก็จะเป็นการป้องกันความสูญเสียเปล่าของการจัดการศึกษาได้อีกทางหนึ่ง

การที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่า หรือสูงกว่าระดับความสามารถ (Underachievement or Overachievement) เป็นลักษณะของความไม่สอดคล้องกันระหว่างระดับเชาวน์ปัญญาหรือความสามารถของผู้เรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผู้ให้ความหมายการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ และสูงกว่าระดับความสามารถไว้ต่าง ๆ กัน เช่น ฟาร์กูฮาร์ และเพย์นีย์ (Farguhar and Payne, 1964 : 874-884) ให้ความหมายว่า ผู้มีความสามารถต่ำ แต่มีผลสัมฤทธิ์สูง จัดเป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถ (Overachiever) ส่วนผู้ที่มีความสามารถสูง แต่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ จัดเป็นผู้มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ (Underachiever) ส่วนฮิลด์เรธ (Hildreth, 1966 : 422) ให้ความหมายการมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับเชาวน์ปัญญา และการมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับเชาวน์ปัญญา

อะแนสตาสี (Anastasi, 1950 : 187-209) กล่าวว่า สัมฤทธิ์ผลของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา ได้แก่ องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ การจูงใจ และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาอื่น ๆ ซึ่ง ฮาร์วิกเฮอส์ท (Härvighurst อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2520 : 62) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนคือ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว หรือสภาพแวดล้อมที่บ้าน กล่าวคือ เมื่อเด็กเกิดมาประสบการณ์ที่ได้รับจากที่บ้านจะมีส่วนเอื้ออำนวยให้เด็กมีการศึกษาคี หรือเก่ง เมอท์เรลส์ (Mehrens, 1973 : 402) ได้กล่าวว่านักเรียนจะเรียนได้ดีเพียงใดนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถ หรือเข้าวับัญญาอย่างเกี่ยว องค์ประกอบอื่นก็อาจมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เช่น วุฒิภาวะแรงจูงใจ ทักษะทางการเรียน และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อคุณค่าทางการศึกษา ต่อครูในโรงเรียน และวิชาที่เรียน เช่น เกี่ยวกับการศึกษาของทราฟเวอร์ (Travers, 1953 : 396-402) ปรากฏว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนนอกเหนือจากสติปัญญาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพื่อนสนิท ปัญหาส่วนตัว และสภาพทางบ้าน เพรสคอต (Prescott, 1961 : 17-46) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดังนี้

1. องค์ประกอบทางร่างกาย (Physical Factors) ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกาย และลักษณะท่าทางของร่างกาย
2. องค์ประกอบด้านความรัก (Love Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดา-มารดา ความสัมพันธ์ของบิดา มารดา กับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว เป็นต้น
3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมทางสังคมประเพณี (Cultural and Socialization Factors) ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมเลี้ยงดู และฐานะทางเศรษฐกิจทางบ้าน เป็นต้น
4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน (Peer Group Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ทั้งที่บ้านและทางโรงเรียน
5. องค์ประกอบแห่งการพัฒนาตนเอง (Self-Development Factors) ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ ทัศนคติของนักเรียนต่อการเรียน

6: องค์ประกอบการปรับตัว (Self-Development Factors) ได้แก่
 ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ เป็นต้น

เพรสคอต (Prescott) ยังกล่าวถึงว่าทั้ง 6 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน และมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน บางองค์ประกอบ เป็นสิ่งที่ส่งเสริม บางองค์ประกอบเป็นอุปสรรคต่อการเรียน ย่อมทำให้นักเรียนไม่อาจใช้ความสามารถได้เต็มศักยภาพของตน อันเป็นผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าระดับความสามารถที่แท้จริง และจากการศึกษาของโคโรธี โรเจอร์ (Dorothy Rogers, 1969 : 243-244) ได้รวบรวมลักษณะทั่วไปของเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ ได้ดังนี้

1. รู้ว่า ตนเองเป็นบุคคลไม่มีค่า ไม่เหมาะสม หรือมีอัตมโนทัศน์ในเชิงลบ
2. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
3. ไม่ชอบโรงเรียน
4. ไม่ชอบการเป็นผู้นำ
5. ไม่มีการวางแผนอนาคตและอาชีพ
6. มีนิสัยในการเรียนที่ไม่ดี
7. มีความสนใจแคบ
8. ขาดความสามารถในการปรับตัว
9. มาจากครอบครัวชั้นต่ำ มีรายได้น้อย
10. มาจากครอบครัวที่อยู่ในสภาพบ้านแตก หรือบุคคลในครอบครัวมีการแสดงออกที่

ไม่เหมาะสมต่อกัน

จากการศึกษาของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักการศึกษา และนักจิตวิทยา ได้สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูงหรือต่ำเพียงใด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางสติปัญญา หรือความสามารถเพียงอย่างเดียว ยังอาศัยองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา (Non-Intellective Factors) หรือ ลักษณะทางบุคลิกภาพ (Personality Characteristics) เป็นต้นว่า

ความรับผิดชอบ จะเกิดขึ้นก็ด้วยการที่บุคคลสำนึกถึงภาระหน้าที่ว่าตนนั้นจะต้องรับผิดชอบ ต่อสังคม ต่อครอบครัว ต่อภาระหน้าที่ที่ตนเป็นอยู่ เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคม ทั้งนี้เพราะว่าการที่บุคคลมีความรับผิดชอบ ย่อมจะช่วยให้การทำงานให้ประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานต่าง ๆ เป็นผลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป้าหมายของการศึกษาต้องการให้นักเรียนมีการพัฒนาค่านิยมทางศีลธรรมและจิตใจ เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ซึ่งส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน จากการศึกษาของ วรณิมา จิตุชัย (2524 : 39-43) พบว่า ความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มูลเลอร์ (Mueller 1969 : 495) พบว่า นิสิตที่เรียนดี จะมีความรับผิดชอบสูงกว่า นิสิตที่เรียนไม่ดี บัตเตอร์เวิร์ท (Butterworth, 1974 : 2043-A) พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถทั่วไปสูง มีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถทั่วไปต่ำ

ความวิตกกังวล เกิดจากความขัดแย้งระหว่างความต้องการทางสัญชาตญาณกับความต้องการทางสังคม (Super Ego) ความวิตกกังวลมีหลายระดับ ถ้ามีความวิตกกังวลเล็กน้อย จะช่วยให้มีแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ถ้ามีมากเกินไปก็จะขัดขวางความสามารถในการเรียนรู้ เพราะความวิตกกังวลก่อให้เกิดความเหนื่อยล้าและขัดขวางต่อปฏิกิริยาของร่างกาย จากการศึกษาของซูเธอร์แลนด์ (Sutherland, 1952, 353-358) เทย์เลอร์ (Taylor, 1964 : 76-82) ให้ผลสอดคล้องกันว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถมีความวิตกกังวลต่ำกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ

อัตมโนทัศน์ พัฒนามาจากการที่บุคคลมีปะทะสัมพันธ์กับกลุ่มคนในสังคมที่ใกล้ชิดกับบุคคลนั้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะค่อย ๆ พัฒนาต่อไปจนมีความคงตัวขึ้นเรื่อย ๆ แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ เนื่องจากบุคคลมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา อัตมโนทัศน์ จึงมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพอร์คีย์ (Purkey, 1970 : 2) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ เป็นแรงผลักดันเบื้องต้นต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้บรูคโคเวอร์ (Brookover, 1970 : 4) สไตน์ (Stein, 1971 : 448-450) และลีโอนาร์ดสัน (Leonardson, 1977 : 685-) ต่างยืนยันว่า อัตมโนทัศน์เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการเรียนของเด็ก และจากการศึกษาของ ประसार มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2520 : 30) สรุปได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ปกติ โดย นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ มีอัตมโนทัศน์

ในทางลบ

ในสภาพของระบบโรงเรียน นักเรียนจะต้องอยู่รวมกันกับเพื่อนในโรงเรียน มีการทำงานหรือกิจกรรมเป็นหมู่คณะ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยม ซึ่งนักเรียนอยู่ในวัยรุ่น การเข้ากลุ่มเพื่อน และการยอมรับซึ่งกันและกันทางสังคมจึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของนักเรียน สถานภาพทางสังคมมีของนักเรียนจึงมีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการศึกษาของทองพูล บุญอึ้ง (2516 : 54) ปันดดา นิลพังงา (2526 : 54) พบว่า นักเรียนมีฐานะทางสังคมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และจากการศึกษาของตริกแลนค์ และคณะ (Teigland, Winkler Munger and Krangler, 1966 : 950-955) และ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2520 : 27) ได้ผลสอดคล้องกันว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถมีฐานะทางสังคมแตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ปกติ

นิสัยและทัศนคติทางการเรียน มีอิทธิพลโดยตรงกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน หากนักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อครู วิธีสอนของครู โรงเรียน และขบวนการเรียนการสอน ยอมรับวัตถุประสงค์คุณค่าของการศึกษาแล้วย่อมก่อให้เกิดแรงจูงใจ กำลังใจอันที่จะมีความขยัน เอาใจใส่ มานะพยายามตั้งใจเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ แต่หากว่ามีนิสัยและทัศนคติไม่ดีต่อการเรียน แล้วย่อมเป็นเหตุให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย หมกหมองใจเรียนซึ่งทำให้ผลการเรียนตกต่ำด้วย ดังผลการศึกษาของบราวน์ และโฮลซ์แมน (Brow and Holtzman, 1967 : 5) วาสนา พิทักษ์สาส์ (2527 : 45) พบว่า นิสัยและทัศนคติทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นักเรียนที่มีสติปัญญาเท่ากันจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ถ้ามีทัศนคติทางการเรียนต่างกัน และผลจากการศึกษาของ คาร์เตอร์ (Carter, 1961 : 51-56) และกอร์รอนสกี และแมธิส (Gawronski, and Mathis, 1969 : 345-350) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถมีนิสัยในการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นองค์ประกอบที่ผลักดันให้บุคคลต้องการมีสถานะและความสำเร็จสูงขึ้น เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนให้ก้าวหน้าขึ้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรฟฟินี (Raffini, 1970 : 1085-A) พบว่า นิสิตชายและหญิงที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้มีแรงจูงใจ

ไฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ และจากการศึกษาของ ลิดดิโคท (Liddicoat, 1972 : 61 33-A) และรีด (reed, 1968 : 41 2-41 6) พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถมีแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์ต่ำกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถ

ความสนใจ เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรับชอบผล เป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อความสำเร็จในการเรียน นอกจากนั้นความสนใจยังแสดงถึงความโน้มเอียงในการที่บุคคลจะเลือก หรือทำสิ่งใดที่ตนชอบมากกว่าสิ่งอื่น ๆ ความสนใจของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไปในชนิดและปริมาณ และอาจเป็นกำหนดทิศทางของความพยายาม และกิจกรรมต่างๆ (Kuder, 1975 : 43) โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีอายุประมาณ 15 - 17 ปี นักเรียนเริ่มพิจารณาเลือกอาชีพ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ และข้อจำกัดต่าง ๆ (Super, cited by tolbert, 1974 : 33) จากการศึกษาของฮัมเมล และสปริงแฮล (Hummel, Sprinthall, 1965 : 388-395) พบว่า กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถมีความสนใจเกี่ยวกับการใช้เวลาและกิจกรรมอิสระ เทคนิคเฉพาะตัว และกิจกรรมที่สัมพันธ์กับชีวิตและสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปมากกว่ากลุ่มผลสัมฤทธิ์ปกติ และกลุ่มผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถ แต่มีความสนใจที่เกี่ยวข้องกับการเรียนโดยตรง หรือเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบบริการสังคมน้อยกว่ากลุ่มอื่น

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นวัยรุ่นที่กำลังเจริญเติบโตทั้งร่างกายและจิตใจ จะต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และสภาพแวดล้อมทางสังคม จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญปัญหา ความยุ่งยากต่าง ๆ จากการศึกษาของ วัฒนา พุ่มเล็ก (2513 : 69) พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถสูงมีปัญหาทางด้าน สุขภาพ การเงิน ครอบครัวยุติธรรม การวางแผนอนาคตและอาชีพ การเรียน การคบเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ น้อยกว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ ลัดดาวัลย์ ทกสุวรรณ (2518 : 48-52) กุศยาแสงเดช (2518 : 51-56) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีปัญหาการเรียน ปัญหาสังคม ปัญหาส่วนตัวมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และจากทวิศึกษาของ อัจฉรา สุซารมณ และอรพินทร์ ชูชม (2530 : 10) นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถมีปัญหาว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ

องค์ประกอบเกี่ยวกับบ้าน มีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อชีวิตของเด็กตั้งแต่เล็กจนโต เด็กจะเป็นคนที่สมบูรณ์เพียงใด มีบุคลิกภาพอย่างไร จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างไร

เป็นสุขเพียงไร ซึ่งมีอิทธิพลมาจากบ้านแทบทั้งสิ้น ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางบ้านในด้านที่อยู่อาศัย ล้วนเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ดังผลการศึกษาของเพรสคอต (Prescott, 1961 : 14-51) แพรงเกิล (Rrankel, 1962 : 174) การ์ริสัน และคณะ (Garrison and Other, 1964 : 264-265) คอช และบราวน์ (Deutsch and Brown, 1964 : 24-35) ได้ผลสอดคล้องกันว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และจากการศึกษาของมอโรว์ และวิลสัน (Morow Wilson, 1961 : 508-514) อัจฉรา สุCHARมณ และอรพินทร์ ชูชม (2530 : 10) ได้ผลสอดคล้องกันว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ มีสภาพแวดล้อมทางบ้านดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถในด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ

กระบวนการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายองค์ประกอบด้วยกันซึ่งได้แก่ อาจารย์ ผู้เรียน โปรแกรมการเรียนการสอน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน องค์ประกอบเหล่านี้ จะต้องมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี จึงจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวผู้เรียนเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะการเรียนการสอนไม่ว่าระดับใดก็ตามจะดำเนินไปได้ด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อครู-อาจารย์ได้รู้จักและเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนเป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจ และเห็นความสำคัญที่จะศึกษาองค์ประกอบที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าและต่ำกว่าระดับความสามารถ ซึ่งการวิจัยลักษณะนี้ยังมีน้อย เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านนี้ให้มากขึ้น ผลจากการวิจัยสามารถนำมาใช้ช่วยเหลือ และแนะแนวให้นักเรียนให้ได้ใช้ความสามารถแลศักยภาพของคนที่มอยู่ให้มากที่สุด เพื่อขจัดปัญหาการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ เพราะนักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนย่อมมีความผิดหวัง ท้อแท้ใจ และรู้สึกว่าคุณเองไม่มีความสามารถ อาจทำลายหรือขัดขวางความเจริญด้านอื่น ๆ ของนักเรียน เป็นผลทำให้เกิดความสูญเสียทางการศึกษา สำหรับกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับความสามารถในการวิจัยนี้ ทำให้ทราบถึงตัวแปรที่ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถ โดยตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นตัวแปรที่มีลักษณะสามารถสร้างเสริม ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนของนักเรียน

โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีลักษณะ และบุคลิกภาพต่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการศึกษาในระดับนี้ของนักเรียนย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกหลายอย่าง นอกจากเขาวิปัญญา เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพราะนักเรียนได้ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมาแล้ว 3 ภาคเรียน นักเรียนย่อมมีความพร้อมและปรับตัวได้แล้ว ดังนั้นข้อค้นพบจากการวิจัยกับนักเรียนในระดับชั้นนี้จะใช้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนในปีต่อไปได้ และยังเป็นแนวทางสำหรับนักเรียนที่จะศึกษาในระดับนี้จะได้สำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพเพื่อการทำงาน หรือศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หาตัวแปรสำคัญที่จำแนกระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถ

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษาได้แก่ ความวิตกกังวล ความรับผิดชอบ อึดทนโน้ตส์ (8 ตัวแปร) สถานภาพทางสังคม นิสัยและทัศนคติทางการเรียน (4 ตัวแปร) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสนใจในอาชีพ (10 ตัวแปร) ปัญหาส่วนตัว (5 ตัวแปร) และสภาพแวดล้อมทางบ้าน (3 ตัวแปร) น่าจะจำแนกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าและสูงกว่าระดับความสามารถได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2531 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 5 จำนวน 10,380 คน คาดว่ามีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าและสูงกว่าระดับความสามารถจำนวน 4,331 คน

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับความสามารถ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรที่ใช้ในการจำแนกกลุ่ม ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2 ระดับ ได้แก่

3.1.1 ผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ

3.1.2 ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถ

3.2 ตัวแปรที่คาดว่าจะสามารถร่วมกันจำแนกกลุ่มที่ศึกษาได้ ประกอบด้วย

3.2.1 ความรับผิดชอบ

3.2.2 ความวิตกกังวล

3.2.3 อัตมโนทัศน์ แบ่งเป็น อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์

ด้านความพึงพอใจในตนเอง ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก ด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้าน
ส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสังคม

3.2.4 สถานภาพทางสังคมมิติ

3.2.5 นิสัยและทัศนคติทางการเรียน แบ่งเป็น นิสัยทางการเรียน

ด้านการหลีกเลี่ยงผลัดเวลา นิสัยทางการเรียนด้านวิธีการทำงาน ทัศนคติต่อการเรียนด้านการ
ยอมรับในตัวครู ทัศนคติต่อการเรียนด้านการยอมรับคุณค่าทางการศึกษา

3.2.6 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

3.2.7 ความสนใจในอาชีพ แบ่งเป็นความสนใจในงานกลางแจ้ง งาน

จักรกล งานคำนวณ งานวิทยาศาสตร์ งานชักจูงใจโฆษณา งานศิลปะ งานวรรณกรรม งานดนตรี
งานบริการสังคม และงานเสมียน

3.2.8 ปัญหาส่วนตัว แบ่งเป็น ปัญหาส่วนตัวด้านสุขภาพร่างกายด้านความ
สัมพันธ์กับบิดามารดา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ด้านความสัมพันธ์กับครู ด้านการปรับตัว

3.2.9 สภาพแวดล้อมทางบ้าน แบ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางบ้านด้าน
ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ และด้านที่อยู่อาศัย

4. การวิจัยมุ่งวิเคราะห์หาตัวแปรสำคัญที่สามารถจำแนก หรือมีแนวโน้มเป็นลักษณะของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าและสูงกว่าระดับความสามารถ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. คะแนนผลการเรียนแต่ละวิชาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับในภาคเรียนที่ 1 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของนักเรียนเป็นดัชนีชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. นอกจากสติปัญญาแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเรียนของนักเรียน
3. คำตอบที่ได้จากแบบทดสอบ แบบสอบถาม และแบบสำรวจเป็นคำตอบที่มีความเป็นจริง และตรงกันสภาพของผู้เรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ (Underachiever) หมายถึง นักเรียนที่มีคะแนนที่ (T-score) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าคะแนนที่เข้าไว้ปัญญาเกิน 10 หน่วย คะแนนที่ (T-score)

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระดับความสามารถ (Overachiever) หมายถึง นักเรียนที่มีคะแนนที่ (T-score) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าคะแนนที่เข้าไว้ปัญญาเกิน 10 หน่วย คะแนนที่ (T-score)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาสามัญที่ประกอบด้วยวิชาในหมวด ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ของนักเรียนซึ่งรวบรวมได้จากโรงเรียน

เข้าไว้ปัญญา หมายถึง คะแนนที่ได้จากแบบสอบ แอควานซ์ โพรเกสซิฟ แมทริซิส

ความรับผิดชอบ หมายถึง การรู้จักปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน และสังคม พร้อมทั้งปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อตกลงที่ตั้งไว้ กล่าวเผชิญความจริง ยอมรับผลแห่งการกระทำของตนโดยเต็มใจ ไม่หลีกเลี่ยงรับผิดชอบด้านการงาน

ตั้งใจทำงานให้สำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง รู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผลและประหยัด เอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลาและเป็นທີ່ไว้วางใจได้

ความวิตกกังวล หมายถึง สภาพความรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นภายในตัวนักเรียน เป็นความรู้สึกทางอารมณ์ในลักษณะของความเป็นห่วง หวาดวิตกตกใจง่าย หรือหวาดกลัวเป็นนิจ ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในด้านความเป็นเอกลักษณ์ ความพึงพอใจตนเอง พฤติกรรมที่แสดงออก ร่างกาย ศิลธรรมจรรรยา ส่วนตัว ครอบครัว และสังคม

สถานภาพทางสังคมมิติ หมายถึง ฐานะของบุคคลในกลุ่มซึ่งได้จากอัตราส่วนระหว่างจำนวนครั้งที่สมาชิกแต่ละคนถูกเลือก กับจำนวนสมาชิกทั้งหมดในกลุ่มลบลด้วยหนึ่ง

นิสัยทางการเรียน หมายถึง การปฏิบัติตนในเรื่องการเรียนที่บุคคลได้รับการฝึกฝนเป็นประจำจนเป็นนิสัย โดยเฉพาะวิธีการทำงาน และการหลีกเลี่ยงการผลัดเวลา

ทัศนคติทางการเรียน หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อการเรียน โดยเฉพาะการมองเห็นความสำคัญของการศึกษา และการยอมรับความสามารถในตัวเอง

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง พฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดที่กระตุ้นให้มีความพยายามที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายอันสูงเด่นที่ตั้งไว้ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค หรือความพยายามที่จะทำให้ดีเกินกว่าบุคคลอื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ความสนใจในอาชีพ หมายถึง ความชอบที่แสดงความโน้มเอียงในการที่นักเรียนจะเลือกงานใดงานหนึ่ง ซึ่งมี 10 ประการ

1. งานกลางแจ้ง (Outdoor) หมายถึง งานที่ต้องใช้เวลาอยู่นอกบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะทำงานเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ หรือการเพาะปลูก เช่น พนักงานดูแลรักษาป่า และธรรมชาติวิทยา งานเกี่ยวกับเกษตรกรรม ฯลฯ

2. งานจักรกล (Mechanical) หมายถึง งานเกี่ยวกับเครื่องมือและเครื่องจักรกลต่าง ๆ ได้แก่ งานช่างกล ช่างซ่อมเครื่องยนต์ ช่างแก๊สพาทา และวิศวกรรมด้านต่าง ๆ ฯลฯ

3. งานคำนวณ (Computer) หมายถึง งานเกี่ยวกับตัวเลข เช่น งานพัสดุ บัญชี ร้านค้า งานธนาคาร ฯลฯ

4. งานวิทยาศาสตร์ (Scientific) หมายถึง งานค้นคว้าหาความจริงใหม่ และการแก้ปัญหา เช่น เป็นแพทย์ นักเคมี พยาบาล งานวิศวกรรม งานช่างวิทยุและโทรทัศน์ งานด้านค้นคว้าและวิจัย ฯลฯ

5. งานจูงใจโฆษณา (Persuasive) หมายถึง งานที่ต้องพบกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่งานหรือการขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ เช่น นักแสดง นักการเมือง ผู้ประกาศทางวิทยุและโทรทัศน์ นักเทศน์ และพนักงานขายต่าง ๆ ฯลฯ

6. งานศิลปะ (Artistic) หมายถึง งานสร้างสรรค์โดยใช้มือ และมีความสามารถในการออกแบบสร้างสรรค์ เช่น นักวาด นักแกะสลัก สถาปนิก นักออกแบบเครื่องแต่งกาย แบบผล และนักออกแบบภายในสถานที่ ฯลฯ

7. งานวรรณกรรม (Literary) หมายถึง งานเกี่ยวกับการอ่านและเขียน เช่น นักเขียน นักประวัติศาสตร์ ครู นักแสดง นักข่าว บรรณาธิการ นักวิจารณ์ละครและภาพยนตร์ วิจารณ์หนังสือ ฯลฯ

8. งานดนตรี (Musical) หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการร้องรำ เล่นดนตรี แต่งเพลง ฯลฯ

9. งานบริการสังคม (Social Service) หมายถึง งานช่วยบริการผู้อื่น เช่น พยาบาล ลูกเสือ อนุชาชาด ผู้ให้บริการแนะแนว สอนพิเศษ นักเทศน์ นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

10. งานเสมียน (Clerical) หมายถึง งานในสำนักงานซึ่งต้องการความละเอียดถี่ถ้วน เช่น พนักงานบัญชี และตรวจบัญชี พนักงานเก็บเอกสาร พนักงานขาย เลขานุการ พนักงานคำนวณสถิติ และพนักงานจัดการจราจร

ปัญหาส่วนตัว (Personal Problem) หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนแต่ละคนในด้านสุขภาพร่างกาย ด้านความสัมพันธ์กับบิดามารดา เพื่อน ครู และด้านการปรับตัว

สภาพแวดล้อมทางบ้าน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางบ้านในด้านความสัมพันธ์ภายใน

ครอบครัว ด้านฐานะเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย

เขตการศึกษา 5 หมายถึง อาณาเขตที่รวมหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการศึกษาซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม จังหวัดที่รวมอยู่ในเขตการศึกษา 5 ประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ ราชบุรี การญจนบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และสมุทรสงคราม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยนักเรียนให้ได้ใช้ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด
2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนในโรงเรียน ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ที่จะเื้อออ่านวยต่อเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและทราบข้อมูลที่สามารถส่งเสริมนักเรียน เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น
3. ช่วยให้ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษาเข้าใจนักเรียนดีขึ้นและสามารถส่งเสริมหรือหาทางช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม อันเป็นผลดีต่อนักเรียนโดยตรง และเป็นผลดีต่อประเทศชาติอีกด้วย
4. ช่วยให้ผู้ปกครองนักเรียนมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญพร้อมทั้งทราบแนวทางที่ช่วยเหลือ และส่งเสริมนักเรียนในปกครองให้มีผลการเรียนดีขึ้นได้อย่างเหมาะสม
5. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป